

Ajuntament de Manresa

MANRESA

LLUM'2000

18 de febrer

Pregó

Il·lustríssim senyor alcalde, autoritats, senyores i senyors:

El dia que el President d'Ampans em va dir que la Junta de l'Associació m'havia escollit per fer el pregó de la Festa de la Llum, em va deixar molt parat: sobrepassava amb escreix les meves possibilitats. Hi ha moltes persones més qualificades que no pas jo per fer-ho, a més, en massa ocasions se m'ha distingit a mi com a portaveu o representant d'empreses col·lectives; no obstant, vaig parlar-ne amb la meva dona, l'Anna Maria, i finalment vaig dir que ho faria per tres motius: sóc membre de l'Associació, pare afectat i metge. La proposta, amb tot, em neguitejava i em feia pensar que si alguna cosa de positiu he fet a la meua vida –i n'he fet moltes de negatives– he tingut més reconeixements dels que habitualment tenen els qui col·laboren amb activitats humanitàries. Això m'obliga a dir coses que puguin ser assumides per tots aquells que han fet possibles aquestes activitats amb més mèrits que jo.

Així, el meu primer pensament en aquests moments és un record pels que han estat puntals de l'Entitat i que ja no hi són, com en Josep Maria Manubens, Josep Tuneu, Juli Payàs, Alexandre Mazcuñan, Lluís Baraldés, Miquel Raich, Joan Riu, Joan Padró, etc, que descansen de llurs treballs i que molts recordem amb gratitud.

Tot seguit m'ha semblat adient, en aquesta avinentesa que se m'ha ofert, parlar en primer lloc de conceptes sobre subnormalitat i de les reaccions que aquesta genera; a continuació d'aspectes que em semblen aconsella-

bles per als pares, Junta d'Ampans, educadors i cuidadors; socis i ciutadans en general, i també sobre el moment present de l'Associació, i finalment em referiré a com Ampans ha estat i és una empresa que s'implica en el nostre manresanisme i en la seva història espiritual i cívica.

Què entenem per subnormal?

Són aquells nens (sempre diré nens, però em refereixo als dos sexes i a totes les edats) amb un trastorn del desenvolupament psicomotriu, per alteració de l'activitat del sistema nerviós, generalment a nivell del cervell, que no sigui evolutiu, que es produeixi abans del naixement, en el part o bé durant la primera infància.

La primera pregunta a fer-nos és quines són les causes d'aquesta alteració?

Les més importants abans del naixement són les cromosomopaties. Es poden produir anomalies cromosòmiques, per alteració del seu nombre o de la seva estructura; els "nens mongòlics" presenten un cromosoma de més, la trisomia 21. Hi ha altres possibles causes genètiques: cada cromosoma consta de més de 3.000 gens; cada gen porta un caràcter hereditari.

Durant la gestació, la mare pot adquirir i transmetre malalties al fetus. En el moment del part i immediatament després del naixement poden sorgir problemes que condicionin subnormalitat en el nadó.

Reaccions que genera una discapacitat

La primera qüestió que se'ns presenta és la de l'acceptació. Se'ns ha preparat per l'eventualitat d'engen-

drar un fill subnormal? La impressió és que no. La nostra cultura desterra dels seus pressupòsits el dolor, la malaltia, la mort, no per superació científica sinó com una mena d'acord d'evasió; la negació ens atrapa en fals, desprevinguts. Assolim l'omnipotència, no per un domini de la realitat sinó amagant el cap com l'estruç. El risc és connatural amb la vida. La societat de consum no ha pogut pintar-ho tot de color de rosa.

La capacitat individual per acceptar un fill subnormal depèn del grau de maduració dels progenitors; és una capacitat interna. El matrimoni, la parella, és una relació entre dos éssers moguts, generalment, per l'amor, que no és únicament sentiment sinó donació. Però no tothom va al matrimoni a donar-se plenament.

Sovint és la mare la que descobreix els primers símptomes quan s'adona que el nen no segueix una maduresa psicomotriu normal. Ens dona la informació als metges, però tot seguit pregunta: el meu fill és normal oi, doctor? La història és diferent en cada cas i en cada tipus de subnormalitat. Els símptomes que més es capten són els de mancança, però sempre es troba l'ànima caritativa que sap d'un nen que no va parlar fins als cinc anys i després va ser catedràtic de medicina, advocat, enginyer, etc.

Per la seva part, el metge ha d'ésser sincer i veraç en el seu diagnòstic, però a l'hora d'explicar-lo ha de fer-ho d'una manera que ajudi a la bona acceptació. Pels pares és el contacte amb la realitat; és una situació angoixosa, però alhora aclaridora, és el punt final d'una situació, però el començament d'una altra.

A partir d'aquí molts pares comencen a buscar altres opinions, però ajudar els nens no és recollir opinions, és

realitzar des del primer moment una labor terapèutica, intentar comprendre què li passa al nen; és el camí que ens porta a madurar aquest fill tan necessitat d'ajut.

Com reaccionem en aquests moments? No és el fill desitjat, és un fill que ens ve obligat a acceptar-lo, no pels aspectes que gratifiquen sinó perquè és el nostre fill. L'estimarem molt, però no és el desitjat. Aquesta ambivalència de sentiments sempre hi serà present. L'infant subnormal els genera.

La sensació d'incapacitat que sent la mare és evident, però la realitat objectiva és que, en menor o major grau, la mare sempre és capaç d'ajudar el seu fill.

Cal considerar que és un infant. L'infant, en néixer, és un ser inermes necessitat d'ajuda, posseeix tan sols unes funcions que li permeten la vida vegetativa; naixem amb un sistema nerviós determinat. El seu desenvolupament està condicionat pels estímuls que rep. Els pares intervenen en aquesta metamorfosi meravellosa, el nen no és una cosa feta, s'està formant, és un fer-se i fer-lo alhora. No serà el que volem, és producte de l'herència i del medi, no és una addició sinó una interacció. El desenvolupament és un procés d'independització; fins al naixement la seva unió amb la mare és física; després de la lligadura del cordó desapareix, però continua la unió amb la mare. L'infant va aconseguint d'una manera continuada la seva independència.

Primer de tot hem de procurar el bé del nen; necessita molta pau i poca tensió a casa. Els pares s'han de distreure de tant en tant, cosa que no vol dir pas abandonar-lo, sinó posar-se en condicions per ajudar-lo millor. Fer coses que siguin d'utilitat. Això ho dirà l'es-

pecialista, no fer per fer, no fer de tècnics, el tracte de l'infant és massa seriós perquè pugui ser la joguina de ningú; la regla d'or és desenvolupar la independència de l'infant en el seu grau màxim possible. Tot allò que aprèn ho ha d'incorporar a la seva vida, no pas per exhibir-ho en un determinat moment; no el sobreprotegim, donem-li la protecció que li cal per madurar. Evitem tota estimulació mecànica com els animals de fira; ha de ser una estimulació amb vida perquè generi vida.

Quan arriba a l'adolescència, el nen clínicament ja està definit, ja està catalogat i el progrés ja és més limitat, que no vol dir pas aturat, però cal evitar la desresponsabilització, continua necessitant dels pares, necessita un contacte amb tècnics. Caldrà escollir llavors si un treball, o un internat o una institució és un enfrontament real amb el seu futur, i si se'ns aconsella l'internament, fem-ho progressivament.

Als pares de nens subdotats

Penso que el primer que hem de tenir ben clar és que l'anormalitat del nostre fill és el nostre problema. Si tenim la sort de viure unida la parella, intentem els dos acceptar-lo i integrar-lo a la nostra persona i al nostre vincle, que generalment serà el matrimoni. Això ha de comportar una donació personal, que és més que amor: és amor i donació total, però no d'una part de nosaltres, sinó del tot. Hi ha coses: l'esposa, la llar, els fills, la terra, que exigeixen una donació total.

Els són disminuïts, però tenen una identitat com a persones. Diuen, els que ho saben dir, "sóc jo", i nosal-

tres som el seu "tu", amb l'única diferència que el seu univers és més petit.

No ens preguntem massa perquè ens ha tocat a nosaltres, preguntem també, referint-nos a ells, perquè els ha tocat precisament a ells.

La màxima responsabilitat sobre els nostres fills ens correspon a nosaltres. Davant d'un fet com aquest tan sols hi ha dues solucions: la renúncia i el compromís: hem d'aprendre a demanar ajuda, però això si abans hem fet tot el que hauríem d'haver fet. No podem exigir als altres el que ens pertoca a nosaltres.

Pertànyer a una associació com Ampans és bo, no amagar els fills com es feia abans, no avergonyir-nos dels fills. No és un model que pugui ser imitable, però és part de la nostra vida, estimada i integrada: cadascú és personal i intransferible. Aquest fet ens ensenya a respectar les diferències: tots som, si ens comparem amb els altres, singulars, i això ens ajuda a conviure amb els nostres defectes.

El primer dret que tenen els nens subnormals és tenir uns pares normals, que no s'ensorrin davant de la dissort, que no frueixin autocastigant-se; més que alimentar malaltissament la seva excepcionalitat com a pares, han d'alimentar la seva normalitat com a persones.

Sempre tindrem el dubte de si hem fet prou per ells, si s'hauria pogut fer una mica més; tots quedem per sota el nivell que podria estar al nostre abast, tots progressem, encara que el progrés no sabem ben bé què és, però sí que no és una via única, ells avancen a la seva manera. Potser, com deia Víctor Hugo: "El progrés és una necessitat de blau de cel".

El seu univers és més petit, els seu cercle d'interessos, també, però en ells sempre hi ha un lloc per als altres.

Algunes persones creuen que la despenalització de l'avortament és un mínim just si sabessin que esperen un fill subnormal i optarien per l'avortament considerant que el fill esperat "no és vida humana". El que sí pot passar és que els podem fer la vida inhumana perquè no hi ha suficients equipaments, centres i escoles, perquè la societat –no els malalts– és inhumana. Tenir un fill subnormal no és desitjable, però seríem indesitjables si no compenguéssim que amb ell ens hem enriquit mútuament.

Tinguem clar que no tindrem cap retribució per la nostra contribució. L'hem d'estimar per la seva diferència, que no és del tot accessible a la nostra ciència. I per tot allò que ell ens dóna i té a voltes, i que no sabem valorar adequadament.

El seu naixement ens pot plantejar moltes inquietuds, però cap interrogant; ningú és culpable del seu problema. Un fill subnormal demana un gran compromís, no hem de buscar la responsabilitat tècnica. La parella l'ha d'acceptar en igualtat de condicions. Ens ha tocat a tots dos. Es poden adoptar dues actituds: com a fatalitat estadística, hem tingut pega, hem tingut mala sort, com la podem compensar? El fill és la nostra mala sort, i al mateix temps la nostra compensació. L'altra manera d'acceptar-ho és com un fet de la voluntat divina. En Josep M. Espinàs fa anys va escriure un article al diari *Avui* titulat "La nena de Jahvé": una nena deficient profunda amb una paràlisi general severa, que es deia Míriam i que es va morir. La seva mare jueva va dedicar la vida a

cuidar la seva filla i amb motiu de la seva mort va explicar un conte: Al cel hi havia els nens i nenes que havien de baixar a la Terra i coneixerien la bondat i l'amor, però també l'angoixa, la maldat i la por. Jahvé li deia a la nena: "T'estimo molt i no vull que hi baixis. Només hi enviaré la meitat de tu, l'altra meitat es quedarà amb mi". Passats molts anys, Jahvé li va dir: "Avui he trobat algú que t'estimarà. Ja pots baixar a la terra". Quan va baixar a la terra, la seva mare li va posar el nom de Miriam.

Els deficients volen que tothom s'estimi. Són cristians en exercici. Viuen una actitud de donació i tolerància. Per ells, tothom que mor va al cel. No parlen de l'infern. De tothom saben veure la part més bona de cadascú.

Unes paraules adreçades als educadors, cuidadors i voluntaris, que són una peça clau per al progrés dels nostres fills

No sé si era a finals de 1945 o a començament de 1946, que a la Facultat de Medicina de València, vaig entrar a l'aula d'Anatomia on havia donat classes Don Santiago Ramon y Cajal, i el llavors professor d'Anatomia, Dr. Juan Barcia Goyanes, ens va voler explicar l'origen del metge i ens va dir que un dels primers pobladors del planeta es va trobar malament, i un altre company va voler ajudar-lo i va donar-li alguna herba, o li va fer algun massatge; aquest va ser el primer metge, que es va moure davant el dolor d'un seu semblant. La medicina mai pot oblidar, doncs, el seu origen, i, fonamentalment, és l'ajuda al pacient que té un patiment físic o moral condicionat per la malaltia, i l'intent de solucionar-li el sofriment.

El personal sanitari i els educadors del nen deficient necessiten dues qualitats bàsiques: la correcció i la bondat. L'art de cuidar, si es fa bé, és típic d'un bon professional, però la bondat humana defineix també la bondat moral del professional i fa d'ell un professional bo. Són dos factors imprescindibles i que es reclamen mútuament, només el professional bo pot ser un bon professional, això és essencial pels que tracten amb persones humanes i vetllen per la seva salut.

El llibre de *l'Apocalipsi* explica que Déu envià un Àngel a les set esglésies de l'Àsia Menor i els alabà les qualitats i els retregué els defectes. L'Àngel que envià a Efes digué a aquella església: "Conec les teves obres, les teves penalitats i la teva paciència, i que no pots suportar els dolents, i que has posat a prova els que es diuen Apòstols i no ho son i els has trobats mentiders; sofreixes pel meu nom sense defallir, però tinc contra tu que has abandonat la caritat d'abans...".

Això no ho dic per insinuar un advertiment, afortunadament tenim uns professionals molt preparats i vocacionals, però els qui fem aquesta feina de cuidar els nostres semblants és bo que se'ns recordi, de tant en tant, d'on venim i quina ha de ser la nostra principal motivació.

També unes paraules als que dirigeixen i gestionen Ampans

Sempre s'ha exigut una elevada qualitat moral al personal sanitari i, a la vegada, mai com ara, s'ha requerit una adequada formació tècnica.

Una qüestió és com definir bé el que és ètic i el que no és ètic en una societat tan plural. Qui pren les deci-

sions? Abans era el metge. Avui ha desaparegut l'esperit paternalista, avui el pacient s'ha emancipat en la presa de decisions; d'unes relacions verticals impositives s'ha passat a unes d'horizontals participatives. La relació metge-malalt ha canviat més en els vint-i-cinc darrers anys que en els darrers vint-i-cinc segles.

Això fa necessària una Bioètica (problemes ètics plantejats per la ciència de la vida) que ha de ser pluralista; ho condiciona la pluralitat de pensaments i creences; això fa que l'ètica sigui civil; es basa en uns acords morals, no en uns mínims creencials, sinó racionals; una ètica serà amoral sinó és universalitzable; tan sols el pluralisme universal es considera humà. Ha d'ésser, a la vegada, autònoma; el problema de la moralitat no és altre que l'home.

El principi bàsic de la vida moral és el respecte de tots: "del major bé per al major nombre de persones" s'ha passat a la universalització: "el major bé per a tothom". El respecte és el patró de mesura, que no mana res en sí mateix.

Aquests aspectes que es deriven de la igualtat i respecte els podem reduir a quatre principis: primer, el "d'autonomia", que es deriva del fet que cadascú és el subjecte responsable de les pròpies decisions. El segon principi, el de "beneficiència", que portarà la pròpia vida a la plenitud, conforme a les pròpies possibilitats i capacitats. Aquests dos principis formen l'ètica de màxims i són de caràcter privat.

No s'esgota l'ètica en el nivell privat, ja que hi ha una altra moralitat, la pública. Els principis d'igualtat i respecte; s'ha de respectar els altres, i d'aquí sorgeixen

el tercer i quart principi: el de "no maleficència" i el de "justícia", que són les bases dels principis d'igualtat bàsica i respecte mutu en la vida social.

La relació metge-malalt s'estableix entre l'autonomia del malalt i la beneficència per part del metge. Per part del pacient desitjar estar bé. Per part del metge o del personal sanitari, proporcionar-li el màxim de felicitat. Això cal decidir-ho conjuntament.

És important tenir-ne coneixement, perquè les decisions d'aquest tipus que caldrà prendre amb els disminuïts són decisions que pertocquen als pares o tutors. I en cas de tutelatge, corresponen a una institució.

Unes idees dirigides als socis i a tota la població que se sent motivada davant de la subnormalitat

Fins fa pocs anys, no existia una protecció legislativa que assegurés l'ajuda en tots els aspectes a les persones disminuïdes. Això avui ha canviat radicalment, i els minusvàlids estan emparats per la llei, gairebé com la resta dels ciutadans.

Això és molt, però no és tot. Avui, que les lleis tenen un origen democràtic i els poders polítics sorgeixen dels vots dels ciutadans, aquests fan modificar les lleis i les estructures; aquest poder polític caldria que estés inspirat en uns valors ètics, en els quals els conceptes de solidaritat, generositat, fraternitat, tots ells amb un fons cristià, no solament fossin acceptats sinó assumits, integrats, com formant part de les persones que componen la societat. Estem totalment d'acord amb els que creuen necessari impregnar la societat de nous valors ètics i de valors antics vàlids, aparcats actualment.

Abans –com afirma Justo Mullor– darrera el poder no hi havia una idea, sinó una força; si es tenia una ideologia, subsistia per un compromís amb el poder. A l'edat moderna agafen força les ideologies, la ciència de governar va suplir l'art de governar; poc a poc, el món més que en estats, es divideix en idees.

El poder humà, avui, no està en el camp del poder sinó en el camp de les idees, i caldria enfortir no el poder sinó la consciència dels ciutadans. Quan més petites o menys consistents són les idees, més poder extern es necessita per reforçar o organitzar la vida i a l'inrevés. El riu de les idees (valors) de fraternitat, solidaritat, llibertat, igualtat, sempre ha regat el paisatge de la història per donar-li una vida independentment de l'orografia del terreny, sempre canviant; no és bo una invasió cataclísmica del riu al terreny, però tampoc és bo posar un dic al riu perquè només sigui decoratiu. El riu es pot acomodar, canviar de forma, però no aturar-se, el riu travessa el paisatge, però no l'escolleix.

L'home d'avui pot tenir un poder semblant al que tingué Felip II o Enric VIII, però per fraternitzar la societat cal el poder de l'home del carrer. L'home gira al voltant de dos pols: la llibertat i la veritat. La nostra època és l'època de moltes llibertats i moltes veritats, però no es l'època de la llibertat i la veritat objectives. La veritat té una força centrípeta, la llibertat una força centrífuga. S'han d'harmonitzar les dues.

A vegades, en comptes de la veritat objectiva, l'home busca la subjectiva. En lloc de buscar la veritat busca la seva veritat.

La veritat és esperit i és vida, es propaga, és acció, és dinàmica i conquereix per la seva força interna. Podriem

definir-la com l'adequació entre una idea i un objecte. El que té la veritat es converteix en el seu missatger.

La història de l'home és la lluita progressiva per la llibertat, que és la seva capacitat radical d'elecció. L'home, segons López Ibor, és un animal de possibilitats, però la capacitat d'elecció no és un valor absolut, depèn de com s'utilitzi; una cosa a la qual li falti autenticitat pot ser enganyosa, no és una elecció lliure, és una trampa. Per escollir cal ciència i consciència. Fer servir la llibertat per escollir el mal té una malícia particular.

S'ha d'unir la llibertat amb la veritat. La veritat sense llibertat no és elecció; la llibertat sense la veritat és un laberint. La veritat es necessita com a llum per aconseguir la llibertat.

Girem al voltant de dos pols, el de la llibertat i el de la veritat, no podem girar en un de sol. La nostra conducta serà la traducció de la nostra fe en la veritat. Al mateix temps que la nostra fe en la llibertat potser arribarà en alguna ocasió a una intransigència doctrinal, però sempre haurà d'ésser compatible amb la nostra transigència humana.

L'equivocació és utilitzar la llibertat contra la veritat, ha d'existir una llibertat en la veritat. L'home és transcendent i responsable del seu destí, és lliure i tindrà consciència social en la mesura que cregui fermament en sí mateix i en el seus semblants.

Una cosa és, doncs, emprar la llibertat per assumir la veritat. Ben diferent és l'integrisme, que és una imposició de la veritat, és una temptació de la comoditat dels dèbils; la veritat, en aquest cas, s'institucionalitza i té el perill de fossilitzar-se. No a la veritat com a norma exter-

na, sinó com a exigència vital. No hem d'utilitzar solament els aspectes benèfics de la veritat, això ho fa l'integrista, que és l'usurer de la veritat i que no engendra gratitud sinó aversió, i que censura sempre el qui se li posa per davant, condemnant l'error i l'errat. Uns altres errors són el totalitarisme, que és una unitat artificial, i el personalisme, que és desintegrador.

Actualment han canviat les formes de vida, no la vida; cal creure en la tradició, però cal distingir-la de la conservació; no és un pes que lliga, sinó una arrel que alimenta, però, sobretot, hem de creure en el progrés: la joventut és progressista, i qui condemna la joventut, condemna la primavera de la vida. El progrés presenta una tendència a imposar idees, no interessos; és una adequació entre una idea i el moment que es viu, és a dir, tendeix a imposar la responsabilitat personal. Més que de les coses que s'han de renovar, es tractaria de plantejar-nos com ens hem de renovar nosaltres. La frontera per una nova fraternitat passa per una reforma interior; sols amb ciutadans renovats la societat podrà renovar-se. La nova societat serà fraterna en la mesura que ho sigui cada membre, a través de la vida, no de la llei. La llei, més que una imposició, serà una aprovació. El progrés és una contínua labor per superar-se. La història de l'evolució no és la revolució. La revolució és el punt d'eclosió de l'evolució. Després d'una revolució sorgeixen supervivències del passat; després d'una revolució no s'obtenen sempre les coses promeses. El que cal és que, mitjançant la solució dels problemes essencials, s'acclareixin els existencials, és a dir, que les idees il·luminin les coses. La societat ha de canviar de mètode, no de

missió. No és tan interessant crear les estructures com inspirar-les.

Un valor positiu que és necessari adquirir és el diàleg per fer una síntesi de la veritat i la llibertat. El diàleg amb tothom, amb els homes creients i no creients, amb els cristians o no cristians. Ens hem de conèixer els uns als altres. Deixen d'odiar els que deixen d'ignorar. Moltes vegades hem considerat més l'home com a unitat cordial que com a unitat pensant, hem cultivat més els sentiments que les idees.

Amb tot això voldríem fer una distinció entre les idees fraternalistes i les polítiques (les primeres han de convèncer pel seu valor absolut, les segones pel seu valor pràctic). Això ens porta a considerar, per exemple, el fet -viscut- de l'existència, avui, de l'Associació pro defensa de la vida, integrada per gent de raça i religió diferents. De tot aquest plantejament s'infereix que el nostre adversari polític pot ésser també el nostre company social.

Totes aquestes idees que hem exposat poden tenir una concreció practica?. Si és que sí, a quin nivell?. L'autoestimació de la persona arriba quasi al culte idolàtric de l'individu; de la llibertat de la persona es pot arribar a l'egoisme, la solitud i l'aïllament.

Sota la disfressa d'interessos col·lectius s'arriba en ocasions a amagar un patològic proteccionisme d'interessos personalistes. L'Occident té el drama de l'exaltació de l'individualisme, l'Orient, fins fa poc, s'ha debatut en la tragèdia esterilitzant del col·lectivisme.

Ni individualisme, ni massificació, sinó comunitat. Perquè l'home trobi en els altres les exactes dimensions d'una acció realment humana (llibertat i justícia).

Un buit del nostre temps és l'oblit del proïsme: la flor, les flors, l'arbre, els arbres, però ens ha mancat el demostratiu: aquesta flor, aquell arbre...

L'individualisme i el col·lectivisme coincideixen en la seva impotència i el seu idealisme; els falta la cadena que uneix l'home i la societat: la comunitat. Els ideals absoluts del personalisme i de la col·lectivització cal convertir-los en ideals concrets. Evitar les generalitzacions que normalment amaguen l'egoisme i l'individualisme. No és renunciar als ideals de generositat, és fer-los realitat. Cal, doncs, en aquesta lluita prometeica, donar curs als ideals purs que s'encadenen amb una permanent nostàlgia.

La revolució francesa de 1789 va crear el personalisme. La revolució russa de 1917, les masses impersonals. La primera va crear la llibertat individual, la segona la va crucificar.

L'ideal absolut és tan impropï com la carència absoluta d'ideals. L'home és una realitat concreta, no abstracta; el límit immediat és la comunitat, com el límit d'aquesta són les altres comunitats.

La idea neix de l'ànima de l'home, travessa la comunitat i floreix dins la societat. Per imposar-se ha de fer com una guerra de guerrilles, com va fer la primitiva cristiandat; de l'ideal pur a l'ideal concret per a donar-li cos, per compartir-ho amb el proïsme.

Parlem ara del moment present d'Ampans

L'any 1965, uns pares de nois afectats: en Calatayud, Fargas, Corredor, Cornet, Padró, Raich i altres crearen Ampans amb la finalitat d'ajudar els seus fills a desenvo-

lupar al màxim les seves possibilitats com a persones, demanar ajuts als conciutadans i afavorir l'acceptació i la integració d'aquests ciutadans. Van obrir el primer local, molt modestament, al carrer dels Cintaires, i els dos primers discapacitats assistits foren el noi Calatayud i la noia Fargas. Molt aviat es constatà la necessitat de tecnificar el personal vocacional que feia la tasca educativa; fou mossèn Ignasi Sanpera qui va estimular que es cobrís aquesta carència facilitant que es titulesin els educadors; de la fase fundacional es va passar, amb mossèn Sanpera, a la fase de professionalització. A continuació, va venir una nova fase molt difícil des del punt de vista econòmic per a l'entitat, a partir de la qual, amb l'augment de socis, la campanya de l'ampolla i el paper, la participació en els beneficis d'un bingo i els increments de les aportacions oficials, s'aconseguí establir bastant l'economia de l'entitat; aquesta fase la va presidir l'Andreu Dalmau: en podríem dir que fou l'etapa econòmica. Vingué tot seguit una nova fase en la qual es va determinar estatutàriament les funcions de tots els implicats en l'Associació: els pares, els educadors, la Junta, els socis, etc; fou l'etapa de l'organigrama, i també de la creació de les llars per als disminuïts. Finalment, la fase actual, en la qual l'Entitat ha tingut un gran desenvolupament en tots els ordres, estabilitzant-se, de moment, econòmicament i amb un increment d'assistits i de les estructures fase que se la podrà considerar com la d'expansió.

Totes aquestes etapes eren necessàries com una carrera de relleus, han anat passant una darrera de l'altra; el fet essencial fou la valentia i generositat del grup promotor, la providencial i generosa donació de la finca de

Sta. Maria de Comabella per part d'en Juli Payàs i la Rosa Puigarnau. La professionalització del personal, estimulada per mossèn Sanpera, i, darrerament, l'expansió actual. El més important ha estat el suport popular amb més de 1.500 socis, i amb la identificació de la ciutadania amb aquesta obra. I així aprofito aquest moment, en nom de tots els afectats, dels seus pares i familiars, per donar moltes gràcies a tots.

Actualment i com és sabut, Ampans disposa d'un edifici al carrer de Sant Rafael, donat per la Caixa de Manresa; l'important complex de Santa Maria de Comabella; deu llars Residència i la fundació privada per resoldre els casos de tutela dels disminuïts.

El nombre de personal contractat al final de l'any 1999 era de 295, sota la direcció d'un Director General, del qual depenen directament els responsables i el personal dels diferents departaments esmentats.

No em vull allargar fent una descripció de les activitats d'Ampans, però em cal dir que aquesta obra comporta un esforç solidari exemplar de molta gent, amb molt voluntariat i un personal contractat qualificat, entregat i motivat, i així també aprofito en nom de l'Associació aquests moments per expressar a tots la nostra sincera gratitud.

I finalment voldria que recordéssim alhora com s'ha format i és el nostre país i la nostra col·lectivitat cívica manresana, de la qual també Ampans forma part

Per saber cap on anem és bo conèixer el nostre passat. El llançament de Catalunya es realitza des d'una pla-

taforma concreta: la Marca Hispànica, de la qual esdevé el nostre país; no és una fortalesa muntanyenca, és un passadís, i un poble de passadís està sempre en una situació perillosa: el creen i el recreen diferents moviments migratoris; és refractari a la passivitat, s'enfonsa, es retorna, cau, es redreça. Biològicament som mestissos, no hem estat mai prou forts per fer-nos la nostra pròpia història, d'aquí l'enyorança congènita pels temps de plenitud. La Marca Hispànica ja reunia –tal com diu en Vicens Vives– dues situacions: la muntanya i el mar. A la muntanya s'ha creat la mentalitat catalana: el sentit de continuïtat, la tradició familiar, la responsabilitat social, l'esperit feiner, el seny, l'exigència col·lectiva de dominar la terra. Al litoral, la gent és espavilada, oberta, amiga de novetats, sentimental, difícil de sotmetre's a la disciplina i és típic d'ells l'activisme.

L'única sortida honorable pel bon català ha estat dedicar-se de dret a l'eina i a la feina; sofreix si no pot treballar; el nostre capital és el treball. No hem tingut béns naturals ni monopolis, el treball és l'eix de la continuïtat catalana, la feina ha estat el redreçament col·lectiu. Hem deixat l'arma de la causa perduda per l'eina del treball de cada dia.

L'esperit menestral, que representa una mentalitat més que una situació i un concepte de la vida, dóna la ponderació que s'ha anomenat seny. L'individualisme és un defecte nostre, però socialment som col·lectivistes; aquest i aquí és un aspecte que m'interessa remarcar. L'home català s'apropa al món per l'eina, la casa i la tradició corporativista.

El pactisme –com també segueix afirmant Vicens Vives– és una altra característica nostra; pacte és fidelitat,

franquesa, llibertat, és una llei moral per nosaltres, d'aquí neixen les nostres Corts: el respecte absolut a l'autoritat absolutament respectuosa a les lleis pactades. El pactisme és una forma de sobirania col·lectiva.

La paradoxa que informa la nostra ànima és la personalitat individualista i el comportament col·lectiu amb un alt sentit social. A vegades, aquestes actituds són frenades per l'exasperació i el sentimentalisme, i aleshores ho engeguem tot a rodar. Passem del seny a la rauxa.

El seny l'hem adquirit amb la possessió d'una terra aspra i de la perfecció de l'eina en el treball que ens dona una tendència al compromís, ens dona un determinat capteniment: marxar d'acord amb una realitat definida, consentida i estimada, evitar la lluita, procurar l'amistat i evitar l'odi.

L'altre extrem, la rauxa, és la base psicològica de les nostres accions subversives, la justificació històrica del "tot o res", la negació de l'ideal de compromís i del pacte dictat pel seny col·lectiu.

Si la realitat ens desplaça, sorgeixen l'enyor o la rebentada que porten el deseiximent; és l'actitud del "prou" i prepara l'adveniment del "tot o res". Som així.

Necessitem la fe dels que no tenen defallències ni incomprendiments, cal tenir el seny, el compromís, el pactisme; el nostre col·lectivisme social veient l'obra llarga que ens disposem a realitzar amb una contribució personal i irrecompensable, hora a hora, dia a dia.

Manresa ha jugat el seu paper a la història de Catalunya. Un exemple, entre d'altres, podria ésser el del Pont Vell, varies vegades destruït i refet; es podria prendre com a un dels símbols de la Ciutat.

Manresa ha pres part d'una manera inequívoca en els afers importants del País i de l'Estat. Durant la guerra dels Segadors i arran de la crema del paper segellat, i de la batalla del Bruc, hem plantat cara i n'hem pagat les conseqüències, però sempre la nostra contribució ha estat altruista i motivada per un sentiment de solidaritat.

Uns versos de mossèn Cinto Verdaguer expliquen la necessitat de la nostra heroïcitat i la justifiquen com una actuació assenyada:

Lo ferreny català, que estava alerta,
sa mare pàtria al contemplar cativa
exclamà, al coll posant-se lo trabuc:
– Mentre el lleó d'Espanya se desperta,
jo alçant-ne el sometent, àliga altiva,
vaig a esperar-te en los turons del Bruc.

Abans, ja a la guerra de Successió, Manresa hi prengué part important. Recordem que en Rafael Casanova era bagenc, i que, més tard, una de les darreres aportacions ciutadanes importants al Catalanisme foren les conegudes Bases de Manresa de l'any 1892.

De totes maneres, em sembla que dos fets més ens singularitzen particularment: la vinguda de Sant Ignasi; aquí va inspirar-se pel seu llibre emblemàtic els *Exercicis Espirituals*; i així Manresa recorda l'estada a la ciutat de "l'home del sac" i les seves anades a les Mercetes; i a més, compta amb llocs com la Santa Cova, la Creu de la Culla, la Capella del Rapte, la Capella de Sant Ignasi Malalt i el Pou de la Gallina. I tots aquests records i aquests indrets ignasians de pelegrinatge han fet que Manresa fos coneguda arreu com a dipositària de valors espirituals.

L'altre fet és el que avui ens ocupa i celebrem amb goig: LA SÈQUIA I LA LLUM que van portar l'aigua a Manresa. Els regidors de llavors i tota la ciutadania que va viure aquells fets mereixen tothora la nostra gratitud; tots ells van tirar endavant, no per un interès particular sinó per una necessitat comunitària; i fou exemplar el que van fer i com ho van fer, malgrat l'excomunió i l'interdit, atès que amb la seva tenacitat aconseguiren les dues coses: la Sèquia i la concòrdia sense claudicacions.

Cal, doncs, que una vegada més posem de relleu aquests dos episodis de la història de Manresa; aquesta impregnació d'espiritualitat i aquest sentit de comunitat dels nostres avantpassats.

I ara deixeu-me fer una comparació entre la Sèquia i Ampans. En els dos casos veiem un grup promotor que vol arranjar un problema que afecta a una comunitat cívica. Solucionar una necessitat amb coratge sense desànim, fent ús d'aquelles actituds que han marcat positivament la nostra gent: la tenacitat i la comunitat d'interessos.

Tots sentim i estimem aquestes festes de la LLUM i en guardem bons i també nostàlgics records; personalment tinc presents els meus amics que vàrem ser els administradors l'any 1955: mossèn Genís Padrós, Pere Domènech, Joaquim Parera, Florenci Ubach i Joan Casals, tots ells ja difunts; va ser el primer any en què es va repartir a tothom un programa popular.

L'any següent, els de la Penya de Sant Lluc, vàrem representar, junt amb el seu autor, en Joan Vilanova, l'obra *L'auca de la Sèquia*. I recordant aquets fets m'ha semblat interessant transcriure part de la presentació del

del programa, escrita obligatòriament en aquells temps en castellà, per l'amic, també difunt, Francesc Ubach:

"Casi no es necesario añadir que tales situaciones en ningún momento serán irrespetuosas y lejos de nuestro animo ridiculizar a personajes o hechos de nuestra historia y nuestra tradición. Al contrario, precisamente porque nos sentimos seguros de nuestra fe y nuestra veneración hacia ellos, podemos permitirnos bromear y reír un poco, aún cuando hayamos escogido una de las páginas más gloriosas y preciadas de la historia de Manresa.

La ciudad debe tributo a aquellos ilustres Manresanos y éste es uno de los fines que nos hemos propuesto al realizar la obra, el acto de ciudadanía a que nos referíamos al principio es, en cierta manera, doble y está vinculado al presente y al pasado de Manresa: porque queremos ayudar a los manresanos de hoy y al mismo tiempo rendir tributo a los de ayer, poniendo de relieve su tenacidad y amor a la ciudad a la que se entregaron por encima y en contra de todo."

Seria bo actualitzar el sentiment fraternal i comunitari que tots portem dins. A les autoritats, als manresans i als socis d'Ampans, novament les gràcies per tot el que han fet. Als educadors, cuidadors i voluntaris, pel nivell de desenvolupament que han aconseguit per cada assistit, gràcies molt especialment a la Junta i al seu President, en Baltasar Corrons, per les idees clares que han tingut durant la seva gestió, procurant un benestar econòmic per a la Institució, però fent l'aposta, principalment, per als assistits. Em recordo també de les conferències que, amb el títol *Persones*, es van fer el juny de 1992, i que van ésser com l'ensenya del que seria en en-

24

davant l'actuació d'Ampans. En aquella ocasió es va citar molt sovint en Josep M. Espinàs, i jo vull també citar-lo ara en dos aspectes que comparteixo amb ell:

Primerament, quan es preguntava quina confiança podíem tenir els pares amb el demà d'aquests disminuïts, deia textualment: "La meva fe continua basant-se en les persones de demà més que en els diners del demà, en el progrés de la consciència social".

Anant més endarrere, quan cantava en el grup dels Setze Jutges, una cançó seva tenia una estrofa aplicable als disminuïts, que deia així:

Tu que tens la vida incerta i el nínxol segur,
i una nafra sempre oberta que no sap ningú.
Tu que ets home entre els homes com únic consol,
tu no estàs sol.

Això, Il·lustríssim Sr. Alcalde, Autoritats, manresanes i manresans, amb l'esforç de tots, crec que Manresa i el Bages ja ho han aconseguit. Moltes gràcies.

Dr. Josep Corrons i Espinal, cardiòleg

patrocina:

caixa Manresa